

III. ΕΦΟΡΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ.

ΠΡΩΤΗ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΡΙΕΤΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥ 1926-27 ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1931-32.

“Ἐν τῶν πρώτων μελημάτων τῆς ἐν τῇ ἐπαύλει Ἀλλατίνι ἐγκατασταθείσης κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1926 Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ὑπῆρξεν ἡ ἔδρυσις Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης. Πρὸς τοῦτο συνετάχθη τὸ τὴν 11ην Ιουλίου 1927 δημοσιευθὲν σχετικὸν προεδρικὸν διάταγμα, τὸ δποῖον καθώρισε τὰ τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς ὀργανώσεως αὐτῆς. Εἰς τὸ διάταγμα τοῦτο πλὴν τῶν ἐπιστημονικῶν βιβλίων, τῶν ἀναγκαίων διὰ τὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας καὶ ἔρευνας, ἐλήφθη πρόνοια καὶ περὶ κειρογράφων διὰ τῆς ἔδρυσεως ἰδίου τμήματος ἐπὶ τῇ προβλέψει ὅτι ἡ Βιβλιοθήκη θὰ ἥδυνατο νὰ ἀποκτήσῃ καὶ τοιαῦτα. Τὸ προσωπικὸν ὁρίσθη μετὰ μεγάλης φειδοῦς εἰς τρεῖς μόνον, ἔνα διευθυντήν, ἔνα ἐπιμελητὴν καὶ ἔνα κλητῆρα, τὸ δποῖον ἐκοίθη τότε ἐπαρκὲς διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, ἥτις καὶ μόνη ἐλειτούργει. Τὸ διάταγμα προσέβλεψεν ἐπίσης καὶ περὶ ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς ἐκ καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ἥτις θὰ εἶχεν ἔργον νὰ ἀποφασίζῃ περὶ τοῦ πλουτισμοῦ τῆς Βιβλιοθήκης καὶ νὰ ἐποπτεύῃ τὴν ὅλην αὐτῆς λειτουργίαν.

Ἡ πρώτη Ἐφορευτικὴ ἐπιτροπὴ ἀπετελέσθη ἐκ τῶν καθηγητῶν κ.κ. Στίλπωνος Π. Κυριακίδου, Χαραλάμπους Θ. Θεοδωρίδου καὶ Ἀντωνίου Β. Σιγάλα, ὃν διπλωτὸς ἀνεδείχθη πρόεδρος. Ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ νομίμου καταρτισμοῦ τῆς ἐπιτροπῆς, οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὴν τῇ ἀναθέσει τῆς Σχολῆς εἶχον ἀρχίσει τὸ ἔργον των, πρώτη δὲ αὐτῶν μέριμνα ὑπῆρξεν ἡ συγκέντρωσις τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ διεσπαρμένων καὶ ἀχρησιμοποιήτων συλλογῶν βιβλίων, καὶ τοιαῦται ἥσαν ἡ ἐν τῷ Ὁρφανοτροφείῳ ἀποκειμένη πρὸς τὴν κοινότητα Θεσσαλονίκης δωρεὰ τοῦ ἀλλοτε διευθυντοῦ τῆς ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ συνέδρου τοῦ ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου κ. Γ. Κωνσταντινίδου, ἡ βιβλιοθήκη τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Β' Γυμνασίου, περιέχουσα παλαιὰς κυρίως ἐκδόσεις, καὶ ἡ ἐν τῷ Διδασκαλείῳ ἀρχένων ἀποκειμένη συλλογὴ ἐξ ἵστορικῶν κυρίως βιβλίων καὶ περιηγητῶν, ἥτις εἶχε καταρτισθῆ κατὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Προσωρινῆς Κυβερνήσεως. Καὶ αἱ τρεῖς αὗται συλλογαὶ κατόπιν σχετικῶν ἐνεργειῶν περιῆλθον ταχέως εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, πρώτη δὲ πάντων ἡ συλλογὴ Γ. Κωνσταντινίδου. Τὴν παραλαβὴν ταύτης ἐνήργησεν ὁ καθηγητὴς κ. Στ. Π. Κυριακίδης. Ὡσαύ-

τως ἐγένετο ἐνέργεια παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ πρὸς χορήγησιν ἀντιτύπων ἐκ τῶν παρὸς αὐτῇ πολλαπλῶν, ἡτις καὶ προθύμως ἐγένετο ἀποδεκτῇ. Καὶ τὴν παραλαβὴν ταύτην ἐνήργησεν ἐξ ὀνόματος τοῦ Πανεπιστημίου ὁ αὐτὸς καθηγητής. Τῶν δύο ἄλλων βιβλιοθηκῶν, τοῦ Β' Γυμνασίου καὶ τῆς ἐν τῷ Διδασκαλείῳ ἀποκειμένης, ἡ παραλαβὴ διενεργήθη ἀρκετά βραδύτερον ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Βιβλιοθήκης κ. Π. Φορούζη. Εἰδικῶς διὰ τὸ Σπουδαστήριον τῆς βυζαντινῆς καὶ νεωτέρας ἐλληνικῆς φιλολογίας καὶ γλώσσης παρελήφθη ἐξ Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Μ. Τριανταφυλλίδης ἡ βιβλιοθήκη τῆς ἐν Ἀθηναῖς τέως λειτουργούσης Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας. Τὰ βιβλία ταῦτα ἐναπετέμησαν κατ' ἀρχὰς εἰς δύο δωμάτια τῆς ἐπαύλεως, κατασκευασθεισῶν πρὸς τοῦτο τῶν ἀναγκαίων ξυλίνων θηκῶν, βραδύτερον δὲ ὅτε μετεφέρθη τὸ Πανεπιστήμιον εἰς τὸ νῦν κτίριον, μετεκομίσθησαν καὶ ἀπετέθησαν κατὰ σωροὺς εἰς διαφόρους κενάς αἰθούσας.

Ταυτοχρόνως διεξήχθησαν διαπραγματεύσεις διὰ τὴν ἀγορὰν τῆς πλουσίας φιλολογικῆς καὶ λαογραφικῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ν. Γ. Πολίτου, ἡτις καὶ ἥγοδάσθη κατόπιν γνωμοδοτήσεως ἐπιτροπῆς, ἀποτελεσθείσης ἐκ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς κ. Καλογερόποιού, τοῦ διευθυντοῦ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Πολυτεχνείου κ. Σταύρου καὶ τοῦ βιβλιοφύλακος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης κ. Δ. Μάργαρη, παρελήφθη δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Μάργαρη καὶ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου κ. Πέτρου Φουρίκη.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὠρίσθησαν διὰ τὴν Βιβλιοθήκην δύο δωμάτια συνεχόμενα τῆς βιοείου πτέρυγος τοῦ Πανεπιστημίου, ὃν τὸ μὲν ἐν ἔχοησι μοποιήθη ὡς ἀποθήκη, τὸ δὲ ἔτερον ὡς ἀναγνωστήριον. Πρόκειστος τῶν βιβλίων κατάταξις καὶ τοποθέτησις ἔγινε ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Στ. Π. Κυριακίδον. Συγχρόνως ἀπὸ τοῦ Ὁκτωβρίου τοῦ 1927 ἡ Ἐπιτροπὴ καταρτισθεῖσα νομίμως ἤρχισε νὰ μεριμνᾷ διὰ τὸν συστηματικὸν πλουτισμὸν τῆς Βιβλιοθήκης, οὕτως ὅστε νὰ δύναται αὐτῇ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς. Πρὸς τοῦτο ἀπετάθη εἰς διαφόρους βιβλιοπωλεῖους οἶκους τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἔξωτερικοῦ ἐπιζητοῦσα νὰ ἐπιτύχῃ ἐκπτώσεις ἐπὶ τῶν τιμῶν τῶν τιμοκαταλόγων, κατόπιν δὲ πολλῶν συνεννοήσεων κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ ἐκπτώσιν κατ' ἀρχὰς μὲν 10%, ἔπειτα δὲ καὶ περισσοτέρας κατὰ τὰ βιβλία καὶ τὰς περιστάσεις. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὅρων τούτων, δοσάκις δὲ ἐπρόκειτο περὶ μεγάλων σειρῶν καὶ διορθώσεως ἰδίων προσφορῶν, ἤχισεν δὲ συστηματικὸς καταρτισμὸς τῆς βιβλιοθήκης τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς διὰ τῆς προμηθείας τῶν μεγάλων σειρῶν ἐκδόσεων συγγραφέων, οἷον τῆς Πατρολογίας τοῦ Migne, ἐλληνικῆς καὶ λατινικῆς, τῆς Βιβλιοθήκης Ἑλλήνων καὶ Λατίνων συγγραφέων τοῦ οἴκου Teubner, τῆς σειρᾶς τῶν ἐκδόσεων τοῦ Firmin Didot, τῆς σειρᾶς Guillaume Budé, τῶν

ἐκδόσεων Weidmann, τῶν σπουδαιοτέρων λεξικῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς, τῶν φιλολογικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν ἐγκυρωπαιδειῶν καὶ λεξικῶν, τῶν διαφόρων ξένων καὶ Ἑλληνικῶν ἐγκυρωπαιδειῶν καὶ ἐγκυροπαιδικῶν σειρῶν καὶ διαφόρων φιλολογικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν περιοδικῶν.

Αἱ παραγγελίαι πᾶσαι ἐνηργοῦντο ἀποφάσει τῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τοῦ προέδρου αὐτῆς.⁹ Ἐπειδὴ δὲ μᾶς ἡ κατάστασις αὕτη δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παραταθῇ, ἡ Ἐπιτροπὴ ἐφόροντισεν ὅπως διὰ διαγωνισμοῦ πληρώσῃ τὰς δύο θέσεις τῆς Βιβλιοθήκης, τὴν τοῦ διευθυντοῦ καὶ τοῦ ἐπιμελητοῦ, προσελήφθησαν δὲ διευθυντής μὲν ὁ πτυχιοῦχος τῆς φιλολογίας κ. Π. Φορμόζης ἀπὸ θητείας Ιουλίου 1928, ἐπιμελητής δὲ ὁ κ. Γ. Αναγνωστόπουλος ἀπὸ τῆς αὐτῆς.¹⁰ Ἐκ τούτων δὲ μὲν πρῶτος ἀνέλαβε τὸ ἔργον τῶν παραγγελιῶν καθὼς καὶ τὴν συστηματικὴν καταγραφὴν καὶ κατάταξιν τῶν βιβλίων βοηθούμενος ὑφ' ἐνὸς γραφέως, ἀποσπασθέντος ἐκ τῆς διοικήσεως, ὁ δὲ ἔτερος τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἀναγνωστηρίου.

Ἡ ἐκ τῶν τριῶν ἀνωτέρῳ καθηγητῶν ἀποτελουμένη ἐφορευτικὴ Ἐπιτροπή, συμπληρωθεῖσα καὶ δι⁹ ἐνὸς ἔτι μέλους ἐκ τῆς προστεθείσης κατὰ τὸ ἔτος 1928 Σχολῆς τῶν Φυσικῶν καὶ Μαθηματικῶν Ἐπιστημῶν, τοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Σκλαβούνος, ἡσκησε τὰ καθήκοντα αὐτῆς μέχρι τῆς 22ας Νοεμβρίου 1928, ὅτε καὶ ὑπέβαλε τὴν παραίτησίν της, ὅπως μετὰ τὴν προσθήκην καὶ τῆς Σχολῆς τῶν Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν καταρτισθῆται τὰς διατάξεις τῆς § 1 τοῦ ἀριθμοῦ 8 τοῦ σχετικοῦ διατάγματος ἐξ ἐνὸς μέλους ἐξ ἕκαστης Σχολῆς. Γενομένων ἐκλογῶν ὑπὸ τῶν Σχολῶν ἔξελέγησαν ὡς μέλη διὰ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἔτους 1928-29 καὶ τὴν τριετίαν 1929-30 μέχρι 1931-32 οἱ καθηγηταὶ κ. κ. Στύλπων Π. Κυριακίδης, Κωνσταντίνος Γ. Σκλαβούνος καὶ Ξενοφῶν Ε. Ζολώτας, ἐξ ὧν δὲ πρῶτος ἀνεδείχθη Πρόεδρος. Τὸν δεύτερον παρατηθέντα ἀντικατέστησεν ἀπὸ τῆς 4ης Ιουνίου 1931 δὲ καθηγητὴς Νικόλαος Μοντεσάντος καὶ τοῦτον ἀποθανόντα δὲ καθηγητὴς κ. Πέτρος Κοντός ἀπὸ 26ης Νοεμβρίου καὶ τοῦτον ἀπὸ 19ης Δεκεμβρίου δὲ κ. Μάξιμος Μαραβελάκης καὶ τοῦτον ἀπὸ 19ης Απριλίου δὲ κ. Τούφων Καραντάσης. Τὸν δὲ κ. Ζολώταν παρατηθέντα ἐπίσης ἀντικατέστησεν ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1929 δὲ καθηγητὴς κ. Δημοσθένης Στεφανίδης.

Τὴν Ἐπιτροπὴν ἀπησχόλησεν ἡ ἀρτιωτέρα δργάνωσις ἐν γένει τῆς Βιβλιοθήκης, ἡ διαρρύθμισις τῶν σχέσεων μεταξὺ σπουδαιστηριακῶν καὶ ἐργαστηριακῶν βιβλιοθηκῶν καὶ κεντρικῆς βιβλιοθήκης, ἡ δργάνωσις τῆς κεντρικῆς βιβλιοθήκης καὶ γενικοῦ φοιτητικοῦ ἀναγνωστηρίου καὶ δὲ πλουτισμὸς ἐν γένει ὅλων τῶν ἐπὶ μέρους βιβλιοθηκῶν καὶ ἀναγνωστηρίων. Καὶ δύο μὲν ἀφορᾶ εἰς τὴν δργάνωσιν ἡ Ἐπιτροπὴ βλέπουσα ὅτι μὲ τὴν ἐπέκτασιν, τὴν δοπίαν εἴχε λάβει τὸ Πανεπιστήμιον, καὶ τὰς δημιουργηθείσας εἰς βιβλία ἀνάγκας τῶν Σχολῶν ἦτο ἀδύνατον πλέον νὰ ἐπαρκέσῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ἴσχυοντος διατάγματος προβλεπόμενον προσωπικὸν προέβη εἰς τὴν σύνταξιν

νέου διατάγματος, αὐξάνοντος τὰς δργανικὰς τῆς Βιβλιοθήκης θέσεις. Ἐπίσης εἰς τὸ αὐτὸ διάταγμα ἐλαμβάνετο πρόνοια καὶ διὰ τὴν ἕδραν πανεπιστημιακοῦ βιβλιοπωλείου, ἵνα δύναται οὕτω τὸ Πανεπιστήμιον νὰ ἔπωφελῆται τὰς χορηγουμένας ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν βιβλιοπωλικὰς ἐκπτώσεις, αἵτινες καὶ θὰ ἐκάλυπτον κατὰ μέρος τὰς ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ προσωπικοῦ μελλούσας νὰ προκύψωσι δαπάνας, καὶ ἄλλαι δέ τινες λεπτομέρειαι ἔργυμάζοντο ἐπὶ τὸ πρακτικότερον καὶ σκοπιμώτερον.

Τὸ διάταγμα ἔγκριθὲν ὑπὸ τῆς Συγκλήτου ἀπεστάλη εἰς τὸ Ὑπουργεῖον πρὸς ἔγκρισιν καὶ δημοσίευσιν, δυστυχῶς ὅμως δὲν ἐδημοσιεύθη, ἀμέσως μὲν ἔνεκεν ἀπροσδοκήτου παρεμβάσεως τοῦ τότε γενικοῦ γραμματέως κ. Δημητρίου Σταύρου, εἴτα δὲ μετὰ τὴν ἔγκρισιν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας ἔνεκα δυστροπίας τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, τὸ δποῖον παρὰ τὰς ἐπανειλημένας ἔνεργειάς τοῦ Πανεπιστημίον υκαὶ αὐτοῦ τοῦ Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου κ. Κωνσταντίνου Καραθεόδωρος ἡ δὲν ἥθελησε νὰ ἀναγνωρίσῃ οὕτε τὰς ἀνάγκας τῆς δημιουργουμένης ἐν τῇ δευτέρᾳ πόλει τοῦ κράτους μονάδικῆς βιβλιοθήκης, οὕτε καὶ τὰ οἰκονομικὰ ὀφελύματα, τὰ δποῖα ἥθελε προσπορισθῆ τὸ Πανεπιστήμιον καὶ διὰ φοιτητικὸς κόσμος ἐκ τῆς λειτουργίας τοῦ βιβλιοπωλείου. Οὕτω κατεδικάσθη ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἥ τρίτη κατὰ σειρὰν βιβλιοθήκη τοῦ κράτους εἰς ἀριθμὸν τόμων, ἥ πρώτη δὲ εἰς δαπάνας πλουτισμοῦ, κατ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ κρίσιμον στάδιον ταῦ καταρτισμοῦ καὶ τῆς δημιουργίας αὐτῆς ἀντὶ νὰ ἐργάζηται μὲ προσωπικὸν μόνιμον, ἐπιστημονικῶς κατηρτισμένον καὶ ἔγγραμματον, νὰ προσφεύγῃ εἰς τὰς ὑπηρεσίας ἐγγράμματοι, καὶ φοιτητῶν, ἐπὶ ἡμερησίᾳ ἀποζημιώσει προσλαμβανομένων καὶ συνεχῶς ἐναλλασσομένων, ἔζημιωθη δὲ καὶ χοηματικῶς, καθ' ὃσον ἐστεοθή τῶν μεγάλων ἐκπτώσεων, τὰς δποίας θὰ ἐκαρποῦτο ἐλειτούργει τὸ βιβλιοπωλεῖον, καὶ αἱ δποῖαι θὰ ἔφθανον κατὰ μέσον δρον μέχρις 25%, ἥτοι μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 250.000.— μέχρι 500.000.— δραχμῶν ἀναλόγως τοῦ δαπανωμένου ἐκάστοτε ἐτησίως ποσοῦ.

Οσον ἀφορᾷ εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ σπουδαστηριακῶν καὶ ἐργαστηριακῶν βιβλιοθηκῶν καὶ κεντρικῆς βιβλιοθήκης τὰ πράγματα ἐτακτοποιήθησαν οὕτως, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ πλήρης ἐνότης εἰς τὸ βιβλιοθηκονομικὸν ἔργον, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ παρακωλυθῇ ἥ ἐλευθερία τῶν σπουδαστηρίων. Οὕτως αἱ εἰς βιβλία προμήθειαι ἐκτελοῦνται πᾶσαι διὰ τῆς Βιβλιοθήκης, τὰ βιβλία καταγράφονται εἰς τὸ γενικὸν βιβλίον εἰσαγωγῆς, δελτιογραφοῦνται καὶ κατόπιν κατανέμονται εἰς τὰ σπουδαστήρια ἥ ἐργαστήρια ἐπὶ ὑπογραφῇ πρωτόλλου παραλαβῆς. Οἱ κατάλογοι τῶν σπουδαστηρίων καὶ ἐργαστηρίων καταρτίζονται καὶ οὕτοι ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας τῆς Βιβλιοθήκης. Διὰ τῆς θυμίσεως ταύτης ἐπετεύχθη πράγματι νὰ μὴ διασπασθῇ τὸ ἐνιαῖον τῆς Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης, ἥτις οὕτως ἐν πάσῃ δεδομένῃ στιγμῇ εἶναι εἰς

θέσιν νὰ γνωρίζῃ πόσα βιβλία ἐν τῷ συνόλῳ ἔχει καὶ ποῦ ταῦτα εὑρίσκονται. Ἐν τούτοις πρέπει νὰ παρατηρηθῇ ὅτι ἡ λειτουργία τῶν σπουδαστηριακῶν βιβλιοθηκῶν μὲ μόνους τοὺς βοηθοὺς φοιτητὰς δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἵδεωδης, οὐδὲ ἡ φύλαξις τῶν βιβλίων εἶναι ἐπαρκής. ὅθεν καὶ ἐσημειώθησαν εῖς τινα τῶν σπουδαστηρίων ἀπώλειαι βιβλίων, εὐτυχῶς δχι τόσον πολλά, οὐδὲ σπουδαιοτέρων βιβλίων.

Διὰ τὴν δργάνωσιν τοῦ κεντρικοῦ ἀναγνωστηρίου, τῆς ἀποθήκης καὶ τοῦ φοιτητικοῦ ἀναγνωστηρίου ἐμερίμνησεν ἐπίσης ἡ Ἐπιτροπή. Καὶ πρῶτον ἐφρόντισε περὶ τῆς ἔξευρέσεως τῶν καταλλήλων χώρων, ὡς τοιοῦτοι δὲ καθωρίσμησαν τῇ εἰσηγήσει αὐτῆς ὑπὸ τῆς Συγκλήτου αἱ εἰς τὰς δύο πτέρυγας ἴσογειοι σχεδὸν αἴθουσαι μετὰ τοῦ ὑπογείου τῆς βορείου, ὃν ἡ μὲν βρόειος μετὰ τοῦ ὑπογείου διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κεντρικὸν ἀναγνωστήριον καὶ ἀποθήκη, ἡ δὲ νοτία ὡς φοιτητικὸν ἀναγνωστήριον.

Πρὸς τοῦτο ὅμως ἥτο ἀνάγκη καὶ νὰ διαρρυθμισθῶσι καταλλήλως, ἰδίως ἡ τῆς βορείου πτέρυγος, ἥτις διηρεῖτο εἰς δύο δωμάτια, τὸ δὲ ὑπόγειον εἰς πλείονα χωρίσματα, ἐφ' ὅσον προωρίζετο ἄλλοτε ὡς μαγειρεῖον. Διὰ νὰ γίνῃ τοῦτο παρουσιάσθη ἀνάγκη νὰ μετακομισθῶσιν ἐκ νέου θῆκαι καὶ βιβλία καὶ γραφεῖα. Καὶ τὰ μὲν βιβλία καὶ αἱ θῆκαι ἐτοποθετήθησαν εἰς τὸν κεντρικὸν ἐστεγασμένον φωταγώγον καὶ εἰς ἄλλας αἱθούσας, τὰ δὲ γραφεῖα ἐστεγάσθησαν εἰς τὴν αὐθουσαν τοῦ Λαογραφικοῦ Μουσείου. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς διαρρυθμίσεως, ἐλήφθη ἀπόδφασις δπως πρὸς οἰκονομίαν χώρου καὶ πληρεστέρων ἀσφάλειαν κατασκευασθῶσιν ἐν τε τῇ ἀποθήκῃ καὶ τῷ κεντρικῷ ἀναγνωστηρίῳ θῆκαι σιδηρᾶ, αἴτινες καὶ κατεσκευάσθησαν ἐπιτοπίως κατὰ σχέδιον πρακτικόν, εὐθηνὸν καὶ ἀνάλογον πρὸς τὰ πρόχειρα ἐν Θεσσαλονίκῃ ὑλικά. Οὕτω μετὰ τόσας μετατοπίσεις καὶ ἀναταραχὰς κατωρθώθη ἡ φερέοικος τέως Βιβλιοθήκη νὰ ἐγκατασταθῇ καὶ τακτοποιθῇ δριστικῶς. Τὸ κεντρικὸν ἀναγνωστήριον κατηρτίσθη κατὰ τοιούτον τρόπον, ὥστε νὰ ἀνταποκρίνηται εἰς τὰς προχείρους ἀνάγκας τῶν ἀναγνωστῶν ὅλων τῶν κλάδων, εἰς αὐτὸ δὲ συνεκεντρώθησαν καὶ ὅλα τὰ τρέχοντα περιοδικά, τὰ δποῖα διεσκορπισμένα πρότερον κατὰ ἐργαστήρια οὐφίσταντο σημαντικὰς ἀπωλείας, κατέστη δὲ κέντρον μελέτης οὐ μόνον τοῦ ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ λογίου τῆς πόλεως κοινοῦ. Ἐπίσης ὠργανώθη καὶ τὸ φοιτητικὸν ἀναγνωστήριον, χωροῦν ἀνέτως περὶ τοὺς 120 φοιτητὰς μὲ ὕρας ἐργασίμους δεκατρεῖς.

Κατὰ τὴν τριετίαν ταύτην ἐγίνεν ἐπίσης καὶ ὁ μεγαλύτερος πλουτισμὸς τῆς Βιβλιοθήκης οὐ μόνον διὰ τῆς ἀγορᾶς εἰδικῶν βιβλιοθηκῶν, ὡς ἡ δασικὴ τῶν κληρονόμων Σαμίον, ἡ ἴστορικὴ καὶ φιλολογικὴ τοῦ Μάμου καὶ σὺν τῷ πολυτίμῳ αὐτοῦ ἀρχείῳ καὶ ἡ οἰκονομολογικὴ καὶ νομικὴ τῶν κληρονόμων Δεληγύρη, ἀλλὰ καὶ διὰ συστηματικῆς ἀγορᾶς σει-

οῶν περιοδικῶν καὶ ἄλλων, ίδια νεωτέρων βιβλίων. Αἱ ἀγοραὶ τῶν βιβλιοθηκῶν ἐγένοντο κατόπιν ἀκριβοῦς ἔκτιμήσεως καὶ πολλῶν διαποραγματεύσεων πρὸς τοὺς πωλητάς, πᾶσαι δ' ἀνεξαρτήτως ὑπῆρξαν λίαν συμφέρουσαι διὰ τὸ Πανεπιστήμιον. Ὡσαύτως καὶ ὡς πρὸς τὰς προμηθείας σειρῶν περιοδικῶν καὶ βιβλίων συγχρόνων κατεβλήθησαν πάντοτε προσπάθειαι, δπως αἱ ἀγοραὶ γίνωνται εἰς τιμὰς εὐκαιρίας, κατωτέρας δὲ πάντοτε τῶν ἀναγραφομένων ἐν τοῖς ἐντύποις τιμοκαταλόγοις.

Κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα ἡ Βιβλιοθήκη ἔτυχε διαφόρων δωρεῶν βιβλίων ἐκ μέρους φιλογενῶν ἀνδρῶν καὶ διακεκριμένων ἐπιστημόνων. Αἱ σπουδαιότεραι τούτων εἶναι· Α') Ἡ δωρεὰ τοῦ Τραπεζούντιου εὐεργέτου τοῦ Πανεπιστημίου ἀειμνήστου Κ. Κωνσταντίνος ἰδού ἐκ τόμων 1200 περίπου, οὗτινες προωρίζοντο διὰ τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ἄλλοτε ἀνθοῦντος Φροντιστηρίου τῆς Τραπεζούντος. Β') Ἡ δωρεὰ τοῦ Μακεδόνος Ἰατροῦ καὶ διαπρεποῦς καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν ἀειμνήστου Ἀντ. Χρηστομάνου ἐκ τόμων 1000 περίπου. Γ') Ἡ δωρεὰ τοῦ διαπρεποῦς καθηγητοῦ τοῦ Διεθνοῦς δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Ἀθηνῶν κ. Γ. Στρέιτ ἐκ τόμων 2000 περίπου. Δ') Ἡ δωρεὰ τοῦ διαπρεποῦς Ἰστορικοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἡρακλείας Φ. Βαφείδος ἐκ τόμων 266. Ε') Ἡ ἐκ διαθήκης δωρεὰ τοῦ ἀειμνήστου Θεσσαλονικέως Ἰατροῦ Γ. Γράβαρη ἐκ τόμων 3000 περίπου. Ζ') Ἡ δωρεὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἑπιτροπῆς τοῦ Ταμείου Ἀνταλλαξίμων ἐκ τόμων 1297, προερχομένων ἐκ τῶν ἐγκαταλειφθέντων ἐν Τουρκίᾳ ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων. Ζ') Ἡ δωρεὰ τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Π. Κοντογιάννη ἐκ τόμων 439 καὶ Η') Ἡ δωρεὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν ἔλληνικῶν γραμμάτων ἐκ τόμων 109.

Πάντα ταῦτα τὰ βιβλία, τά τε ἐξ ἀγορῶν καὶ τὰ ἐκ δωρεῶν προερχόμενα, παρελήφθησαν ὑπὸ τοῦ προσωπικοῦ τῆς Βιβλιοθήκης, τὸ δροῦον παρ' ὅλην τὴν ἀνεπάρκειαν καὶ τὰς ἀτελείας αὐτοῦ κατώρθωσεν δπως ἐντὸς τῆς τριετίας ταύτης καταγράψῃ, βιβλιοδετήσῃ, δελτιογραφήσῃ καὶ κατατάξῃ τὸ μέγιστον αὐτῶν μέρος, οὕτως ὥστε σήμερον 55.232 τόμοι καταγεγραμμένοι καὶ κατατεταγμένοι εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης. Τὸ σύνολον ἀνέρχεται εἰς τόμους 75.000 περίπου καὶ φυλλάδια 20.000.

Ως πρὸς τὰ χειρόγραφα ἡ Βιβλιοθήκη δὲν ὑπῆρξεν εὐτυχής. Μία μόνον δωρεὰ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ἐξ Ἀνδρου λογίου κ. Δ. Πασχάλη μοναδικοῦ χειρογράφου τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, περιέχοντος τὴν πεζὴν διασκευὴν τοῦ ἀκριτικοῦ ἔπους, τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ Θ' τόμῳ τῆς Λαογραφίας. Ἐνέρ-

γειαι ἐγένοντο παρὰ τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχεῖῳ ὅπως κατατεθῇ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἡ συλλογὴ χειρογράφων τῆς Μονῆς Βλατάδων, ἥτις ὅπως νῦν ἔχει καὶ δυσπρόσιτος εἶναι καὶ εἰς κίνδυνον κλοπῆς ὑπόκειται. Δυστυχῶς αἱ ἐνέργειαι δὲν ἐτελεσφόρησαν. Ἐξ ἀγορᾶς ἡ Βιβλιοθήκη ἐπομηθεύθη χειρόγραφα εἴκοσι δύο καὶ περὶ τὰ 200 διάφορα ἔγγραφα ἐλληνικὰ καὶ τουρκικά, ἀπαντά τῶν τελευταίων αἰώνων τῆς τουρκορατίας. Πίνακες πανομοιοτύπων ἥγοράσθησαν, ὅσοι ἥσαν ἀναγκαῖοι διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῆς Παλαιογραφίας καὶ Παπυρολογίας, ἔτι δὲ καὶ ἡ λαμπρὰ πανομοιότυπος ἔκδοσις τοῦ περιφήμου εἰκονογραφημένου χειρογράφου τῆς Γενέσεως τῆς Βιέννης διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῆς Βυζαντινῆς τέχνης.

Κατὰ τὸ ἔτος 1931-32 ἡ Ἐπιτροπὴ πρὸς ἀρτιωτέραν δργάνωσιν τῆς Βιβλιοθήκης ἐνέκρινε καὶ συνέστησεν εἰς τὴν Σύγκλητον τὴν κορήγησιν ἔξαμήνου ἐκπαιδευτικῆς ἀδείας εἰς τὸν διευθυντὴν τῆς Βιβλιοθήκης κ. Π. Φορούζην, ὅστις μεταβάλει εἰς Γερμανίαν ἥσχολήθη ἰδιαιτέρως περὶ τὴν βιβλιοθηκονομίαν, τὰ δὲ ἀποτελέσματα τῆς κτηθείσης ἐμπειρίας ἔξεδηλώθησαν μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἐμπράκτως εἰς τὴν συστηματικώτεραν δργάνωσιν καὶ τακτοποίησιν τῶν τῆς Βιβλιοθήκης. Τὸν διευθυντὴν ἀπουσιάζοντα ἀνεπλήρωσεν εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς.

Τὸ συντελεσθὲν κατὰ τὴν λῆξασαν τοιετίαν ἔργον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ παρὰ τὴν ἔλλειψιν καταλλήλου καὶ μεθοδικῶς κατηρτισμένου βιηθητικοῦ προσωπικοῦ ὑπῆρξε πράγματι μέγα καὶ ἄξιον παντὸς ἐπαίνου διὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς Βιβλιοθήκης. Ἐν τούτοις ἀναμφισβήτως τὸ ἔργον τοῦτο καὶ ποσοτικῶς καὶ ποιοτικῶς θὰ ἦτο καλύτερον, ἢν τὸ Ὅπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν διὰ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ διατάγματος ἐπέτρεπε τὸν καταρτισμὸν καταλλήλου προσωπικοῦ. Καὶ τώρα ἀκόμη, δόποτε τὸ μεγαλύτερον ἵσως μέρος τοῦ βιβλιοθηκονομικοῦ ἔργου ἔχει συντελεσθῆ, ἐφ' ὅσον καὶ ὁ πλουτισμὸς διὸ ἀγορῶν ἔξακολουθεῖ καὶ πρέπει νὰ ἔξακολουθῇ καὶ δωρεαὶ νέαι δὲν ἀποκλείονται, ὑπολείπεται δὲ εἰσέτι καὶ ἀρκετὸν ποσὸν βιβλίων ἀκατάγραφον καὶ ἀκατάτακτον, ἡ ἔλλειψις μορφωμένου βιβλιοθηκονομικῶς καὶ ἐπαρκοῦς βιηθητικοῦ προσωπικοῦ εἶναι λίαν αἰσθητή, οὕτως ὥστε ἡ δημοσίευσις τοῦ διατάγματος νὰ εἶναι πάντοτε ἀναγκαία. Αἱ βιβλιοθήκαι εἰς τὰ Πανεπιστήμια καὶ τὰς πόλεις—καὶ ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης εἶναι μέχρι σήμερον τούλαχιστον καὶ βιβλιοθήκη τῆς πόλεως—δὲν ἀποτελοῦσι πολυτέλειαν, ἀλλ᾽ εἶναι ὁ πνευματικὸς ἀρτος, τὸν ὅποιον πᾶσα εὐνομούμενη καὶ φιλοπρόοδος πολιτεία εἶναι ὑπόχρεως νὰ παρέχῃ εἰς τοὺς πολίτας αὐτῆς.

Ἐκτὸς τοῦ καθ' ἔαυτὸν μεγάλου καὶ βαρέος βιβλιοθηκονομικοῦ ἔργου τὸν διευθυντὴν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Βιβλιοθήκης ἀπησχόλησε καὶ ἡ μέ-

ριμνα τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Πανεπιστημίου, ἥτις οὐκ ὀλίγον ἐπεβάζουνεν αὐτήν, ἀρκετὰ ἥδη βεβαιοῦμένην οὖσαν. Τὸ ἔργον τοῦτο, ἀλλότριον πρὸς τὸ βιβλιοθηκονομικόν, νομίζω ὅτι πρὸς τὸ καλὸν τῆς Βιβλιοθήκης εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ μεταβιβασθῇ εἰς ἄλλας χεῖρας.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ, 1933.

Ο Πρόεδρος τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπείας
τῆς Βιβλιοθήκης
ΣΤΙΛΠΩΝ Κ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ